

Bijzondere plantenvondsten in 2024

Jelle van Dijk

Inleiding

In de verslagen van voorgaande jaren was nogal eens te lezen dat de wilde flora ernstig te lijden had van langdurige droogteperiodes in het voorjaar. Van droogte was in 2024 evenwel geen sprake. De overvloedige regen die vanaf eind oktober 2023 het weerbeeld bepaalde, zorgde in de duinen voor hoge waterstanden met op veel plaatsen nieuwe duinmeertjes. Zie het artikel hierover in de Strandloper van september 2024. Hoewel deze nieuwe duinplassen interessante vogelwaarnemingen opleverden, zoals broedende Dodaarsen in de Noordduinen, had de overvloedige regenval voor sommige duinvalleien desastreuze gevolgen. Dat een duinvallei in de winter enkele weken of maanden onder water staat, is een vrij normaal verschijnsel. Na het droogvallen van de vallei in het voorjaar volgt dan een uitbundige bloei in de zomer. Zo waren in de eerste vallei van de Oude Golf prachtige vegetaties tot ontwikkeling gekomen met soorten als Parnassia, Strandduizendguldenkruid en Moeraswespenorchis. Nu zijn deze soorten vrijwel zeker afgestorven, omdat de vallei vanaf half november 2023 tot vermoedelijk de zomer van 2025 onder water staat. De enige soort die zich aanpaste was de Drienvervige zegge. Deze soort haalt in normale omstandigheden een hoogte van 20-25 cm. In de zomer van 2024 bleek echter dat deze zegge op plaatsen die onder water kwamen, meegroeide en hoogten tot 50-60 cm bereikte. Valleien die vermoedelijk nog jaren de negatieve invloed van deze watervloed zullen merken, zijn de valleien op de Oude Golf, de Fazantenvallei, de Noravallei en de Van Limburg Stirumvallei. De ontwikkeling van de flora in deze valleien zal de komende jaren nauwlettend gevolgd worden.

Nieuwe soorten voor de Duin- en Bollenstreek

Boskortsteel *Brachypodium sylvaticum*

Eigenlijk had deze soort al in het verslag over 2023 moeten staan, want op 11 maart 2023 werd dit gras reeds langs de Kwekerijweg in de Noordduinen gemeld (Jaap Oosterom en Jorian Eijkelboom). Vermoedelijk stond dit gras hier al enkele jaren, want in mei 2024 bleek het om tientallen polletjes te gaan. Verrassend was de groeiplaats langs een schutting in het Vinkeveld op 8 juni en de vondst van enkele polletjes langs de Nachtegaalslaan op 6 september. Zoekend naar andere waarnemingen in de regio, met behulp van www.waarneming.nl, is te zien dat Boskortsteel ook op diverse plaatsen in Oegstgeest en Leiden is aangetroffen. Het werd dus hoog tijd dat dit gras ook dichterbij huis werd gevonden.

Indertijd niet vermeld is de vondst van polletjes Boskortsteel op 22 juni 2019 op begraafplaats Duinhof in Lisse. Het gaat daar om uitgezaaide soorten in de oostelijke uitbreiding van deze begraafplaats. Behalve de

Boskortsteel groeiden daar ook Gevinde kortsteel, Hokjespeul, Gulden sleutelbloem en Melige toorts.

Harde tarwe *Triticum durum*

Op 12 mei trof Michel Langeveld enkele halmen aan in de berm van de Leeweg. Harde tarwe heeft een harde en grote korrel en wordt vooral verbouwd in warme streken. In Italië wordt deze tarwe veel gebruikt in de pasta's en in Marokko is dit graan populair bij de bereiding van couscous.

Echte gamander Noraweg

Echte gamander *Teucrium chamaedrys*

Op 9 augustus trof Klaas van der Laan aan het einde van de Noraweg een flinke pol van Echte gamander aan. De planten staan hier tussen het hoge gras aan de rand van het duindoornstruweel. Deze groeiplaats wijkt wat dat betreft sterk af van andere groeiplaatsen in de duinen, zoals in het noordelijke deel van de AW-duinen, Koningshof en landgoed Duin- en Kruidberg. Daar groeien de planten in open gebied waarbij uit een laagblijvende structuur van over de grond kruipende stengels de bloeistengels omhoog rijzen.

Akkerleeuwenbek Noordwijkerhout.

Akkerleeuwenbek *Misopates orontium*

Op 5 september trof Sjaak Weijers één bloeiende plant aan tussen de stoeptegels van de Schippersvaartweg in Noordwijkerhout. Deze soort wordt weinig in West-Nederland aangetroffen. De meeste vondsten worden gedaan op rommelige terreinen en wegbermen in het oosten des lands.

Vondsten van bijzondere soorten

Schubvaren Duinpark

Schubvaren *Asplenium scolopendrium*

Op 1 augustus vond Jelle van Dijk (JvD) een tiental plantjes op een muurtje in Duinpark. Na de groeiplaats in de Egmonderstraat, ontdekt in 2021, is dit de tweede groeiplaats in ons werkgebied van deze beschermde soort.

Zwartsteel *Asplenium adiantum-nigrum*

Op het muurtje in Duinpark, waar Schubvarens werden ontdekt, bleek ook een plantje van de Zwartsteel te groeien. Deze soort groeit vooral op muren, maar wordt tegenwoordig ook hier en daar als duinplant aangetroffen.

Steenbreekvaren *Asplenium trichomanes*

Na de vondst van een groeiplaats in 2020 in Noordwijk Binnen volgde op 7 augustus de vondst van een tweede groeiplaats op een tuinmuurtje aan de Hoogwakersbosstraat.

Herfstkrokus *Crocus speciosus*

Deze krokus laat tijdens de bloei in nazomer en herfst geen bladeren zien. Zowel particulieren als gemeenten planten deze soort regelmatig aan. Verwildering ligt dan op de loer. Op 16 oktober vond Theo Westra 13 ex in de ZO-hoek van de Coepelduynen, waarbij hij opmerkte dat deze soort hier al jaren staat. Op 20 oktober waren 7 ex te zien op het uitkijkheuveltje langs het fietspad bij het reservaatje 'de Watersnip' bij Polder Hoogeweg.

Herfstkrokus 7 ex "de Watersnip" Polder Hoogeweg

Hondskruid *Anacamptis pyramidalis*

Op 5 juni vond Peter van den Berg in de berm van het fietspad ter hoogte van het SBB-kantoor een bloeiende plant van het Hondskruid. Deze schaduwrijke plek wijkt sterk af van de zonnige groeiplaatsen in de Coepelduynen.

Bijenorchis *Ophrys apifera*

Wellicht gestimuleerd door de klimaatverandering wordt deze orchidee op steeds meer plaatsen waargenomen. Zo waren er in 2024 meldingen uit de Coepelduynen (27 ex.) en de berm van de N206 tussen Katwijk en Noordwijk (ruim 100 ex.). De groeiplaatsen op de Noordwijkse Golfclub en in de Van Limburg Stirumvallei stonden het gehele voorjaar onder water. Het is afwachten of deze soort op die plaatsen terug zal keren.

Brede wespenorchis *Epipactis helleborine* subsp. *helleborine*

Van deze orchidee zijn al vele jaren geen vondsten meer uit de duinen bekend. Wel wordt deze soort regelmatig opgemerkt in wegbermen en ruigten buiten het duingebied. Het was dan ook een aangename verrassing toen Hugo Langezaal eind juli enkele planten van deze soort langs de Noraweg aantrof. De **Duinwespenorchis** (*E. helleborine* subsp. *neerlandica*) werd evenals in voorgaande jaren weer op enkele plaatsen rond de Noordwijkse Golfclub gevonden.

Valse zandzegge Sasbergen AWD

Valse zandzegge *Carex pseudobrizoides*

Het probleem bij de determinatie van deze soort is het vaak ontbreken van bloeiwijzen met vruchtjes. Wellicht onder invloed van de overvloedige regenval waren in juni 2024 duizenden bloeistengels te zien onder de bomen ten noorden van de ingang bij Sasbergen (AWD).

Baardgras *Polypogon monspeliensis*

Op 24 mei vond Maud Mommers een flinke groeiplaats van dit grasje langs de Koekoekslaan in Noordwijkerhout. Tot nu toe was deze soort alleen bekend van een vochtige oever in het Langeveld, waar vrijwel ieder jaar enige plantjes te zien waren.

Ruw gierstgras *Milium vernale*

Na nieuwe vondsten in de afgelopen jaren in de Coepelduynen en de Noordduinen ten zuiden van de Duindamseslag, werd dit grasje in 2024 ook gevonden langs het fietspad ten noorden van de Duindamseslag. Bovendien bleek deze soort in De Blink en in de Luchter Zeeduinen te groeien.

Stijf hardgras *Catapodium rigidum*

Op 27 mei trof Koen van Zoest een flinke populatie aan in het vrij toegankelijke deel van de noordelijke Coepelduynen. Op 9 juni vond JvD tientallen plantjes langs een schutting in de wijk Vinkeveld.

Kleine rupsklaver *Medicago minima*

Op 12 mei vond Colin Aalbers een stevige pol van dit klavertje langs een wandelpad bij de Noordwijkse Golfclub. Een zeer grote groeiplaats van deze zeldzame soort bevindt zich op het hoge deel van het Katwijkse Wantveld.

Hokjespeul *Astragalus glycyphyllos*

Langs de nieuwe parkeerplaats op de Berghstichting vonden Peter van Duin en Henk van der Mey op 31 mei enkele planten van de Hokjespeul. Rond de nieuwbouw in het centrale deel is de laatste jaren heel wat 'vreemd' zaad uitgestrooid. De enige tot nu bekende groeiplaats van Hokjespeul was de begraafplaats Duinhof in Lisse, waar deze soort opdook na een uitbreiding met een verhoogd zandlichaam. De melding van **Roze look** en **Brede ereprijs** op de Berghstichting dit jaar door

bovengenoemde waarnemers heeft vermoedelijk betrekking op zaaigoed van elders.

Ruig viooltje *Viola hirta*

Op 2 juli zag Maarten Langbroek deze soort in de Coepelduynen staan. Deze soort is vrij talrijk op sommige plaatsen in de Noordduinen en het zuidelijke deel van de AW-duinen, maar wordt zelden uit de Coepelduynen gemeld.

Knopige ooievaarsbek *Geranium nodosum*

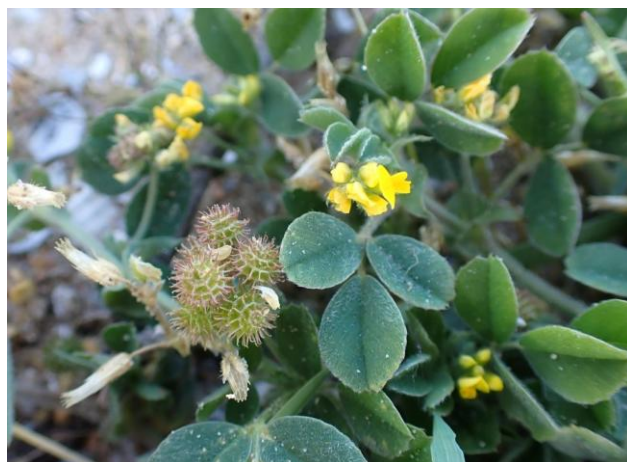
Op 6 november trof JvD een bloeiende plant aan in het 'zwembadbosje' van Sassenheim. In 2022, eveneens in november, werd deze soort in Warmond voor het eerst in onze regio gevonden. Het gaat hierbij zoals elders ook in ons land om verwilderde tuinplanten.

Ruige scheefkelk *Arabis hirsuta* subsp. *hirsuta*

Eind mei vonden Maarten en Wim Langbroek twee groeiplaatsen in de Coepelduynen. Soms staat deze soort jaren achtereenvolgend op dezelfde plaats om daarna geheel te verdwijnen. Dat is in de Coepelduynen ook enige keren vastgesteld.

Avondviohier *Matthiola longipetala*

Deze plant is in tuincentra te koop onder de naam Avondviohier, maar heeft nog geen officiële Nederlandse naam. Op 2 juni vond Bas van Schooten deze soort bij het speelterrein achter het zwembad. Deze paars bloeiende plant is populair in gemeentelijke zaaipakketten. Ook is het zaad in veel tuincentra te koop. Verwildering vanuit tuinen zal dus ook voorkomen. In juli 2019 was deze soort te zien in de wijk Boechorst.

Kleine Rupsklaver bij hek NGC 13 mei 24

Kartuizer anjer *Dianthus carthusianorum*

Op 27 mei vond Theo Westra twee bloeiende planten in de berm van de Northgodreef ter hoogte van de toegang tot de woonwijk Grashoek. Enkele dagen later was deze berm gemaaid. Deze anjer wordt af en toe in bermen en op ruderaal plaatsen gevonden. Soms is van uitzaaing sprake, zoals in de jaren tachtig langs de N206 bij Ruigenhoek.

Blauw walstro Kraaierslaan.

Blauw walstro *Sherardia arvensis*

Op 26 juli zag Reinder Genuït een paar planten van deze soort langs de rand van een veld met hosta's in de omgeving van de Kraaierslaan. Er waren tot nu toe slechts twee waarnemingen bekend: 1996 bij de rioolzuivering van Lisse; 15 juni 2018 talud bij het Koning Willem-Alexandergemaal in Katwijk.

Liggend walstro *Galium saxatile*

In onze regio komt deze soort, sterk gelijkend op Glad walstro, alleen voor in het heiderestant bij het Oosterduinsemeer en op enkele plekken bij 't Heitje in de AW-duinen bij Ruigenhoek. In 2024, wellicht gestimuleerd door de overvloedige regen, waren er niet alleen veel groeiplaatsen rond 't Heitje, maar ook in de open delen van het nabijgelegen Sasbergen.

Glansbesnachtschade *Solanum nitidibaccatum*

Op 6 september vond Wijndeldt Boelema 1 ex op het bouwterrein langs de Achterweg. Van deze soort kennen we geen vaste groeiplaatsen. Af en toe duiken één of meer planten op in bermen of op braakliggende bollenpercelen.

Groot glidkruid *Scutellaria altissima*

In een slop achter de Irenestraat trof JvD op 7 augustus één bloeiende plant aan. In deze omgeving was het Groot glidkruid ook in 2015 en 2021 te zien.

Blauwe bremraap *Orobancha purpurea*

Hoewel deze soort in de bermen van De Zuid nauwelijks te vinden was, bleek 2024 op andere plaatsen een goed jaar te zijn. Behalve op de bekende plekken in het noorden van Noordwijk aan Zee groeide deze soort ook op het nieuwe parkeerterrein van de Berghstichting (6 ex.), bij het viaduct van de N206 bij Ruigenhoek (2 ex.), op het bouwterrein langs de Achterweg (1 ex.), op diverse plaatsen in het zuidelijke deel van de Coepelduynen en op de uitstekende punt van de Coepelduynen in het Vinkeveld (15 ex.).

Moerasandijvie *Tephrosia palustris*

Op 4 juni vond JvD drie forse planten langs de plas die is aangelegd op de plaats van de vroegere rioolwaterzuivering van de Van den Bergh Stichting. Op 5 november waren drie niet-bloeiende planten te zien in het Haasveld op een plek die ruim driekwart jaar onder water had gestaan. De laatste vondst van Moerasandijvie in ons werkgebied dateert uit 2003 (natuurgebied Het Langeveld).

Goudknopje *Cotula coronopifolia*

Dit uit Zuid-Afrika afkomstige plantje heeft zich in rap tempo in ons land uitgebreid. Tot nu toe was deze soort bij ons alleen bekend van de Katwijkse Binnenwatering. Op 21 september meldde Joost van der Sluijs een aantal plantjes op het pad door het Haasveld dat driekwart jaar onder water had gestaan.

Ruige fijnstraal *Erigeron floribundus*

Op 3 juli vonden Paul Venderbosch en Michel Langeveld deze soort op Oud-Leeuwenhorst. Deze zuidelijke soort neemt snel toe in ons land en is vooral te vinden op braakliggend land. In 2015 werd deze soort nog 'zeer zeldzaam' genoemd, maar nu gaat het al om zo'n 200 vindplaatsen.

Gegroefde veldsla *Valerianella carinata*

De grote groeiplaats in de Van Limburg Stirumvallei verdween gelukkig niet onder water en leverde weer tientallen rozetjes op. In 2024 werd deze soort echter ook op twee plaatsen gevonden in de strook duin ten westen van de AW-duinen die in beheer is bij Staatsbosbeheer.

Moerasandijvie Berghstichting